

Zbiór i kiszzenie zielonek

Andrzej Mirek
Zbigniew Pustuła
Blattin Polska
sp. z o.o.

Powszechnie wiadomo, że najlepszy nacisk jednostkowy na silosie mają ciągniki kołowe. Dobrym sposobem jest dodatkowe dociążenie go na tył i przód. Całkiem nowym urządzeniem, które tu doskonale pomaga są koła wagonowe, zamocowane na podnośniku ciągnika.

Zasady przygotowania kiszzonek nie zmieniają się od lat, zmieniają się natomiast technologie kiszzenia i wartość materiału użytego w tym procesie. Po zimie, która oszczędziła zielone stanowiska, można się spodziewać wysokich plonów zielonej masy w naszym kraju. Szczególnie u tych hodowców, którzy dobrze wykonali ostatnie cięcie przed zimą i na wiosnę wcześniej zasilili swoje użytki. I to jest ta łatwiejsza część produkcji dobrych kiszzonek. "Schody" zaczynają się od momentu cięcia. Dlatego chciałbym podzielić się swoimi praktycznymi uwagami, korzystając z wieloletniej, codziennej obserwacji gospodarstw mlecznych i tego, co w nich się zmienia.

Odpowiedni moment cięcia

Wybór odpowiedniego momentu cięcia to konieczność zawarcia kompromisu między prezesem gospodarstwa, który chce mieć dużo masy z małego areału, a zootechnikiem, który chce mieć wartościową kiszonkę. Zauważyłem, że coraz częściej "wygrywa" zootechnik, mając kiszonkę bogatą w cukry, białko i beta karoten, bo nie przywoził do silosu "drewna". Co tracimy przy starzejącym się materiale do kiszzenia przedstawiam w prostej tabeli. Dodatkowym argumentem za szybszym cięciu materiału jest liczba tych cięć w roku. Obsługuję gospodarstwa, które w roku o normalnych temperaturach i opadach są w stanie kosić trawy w uprawie polowej cztery razy w sezonie. Jak szlachetny materiał zakiszają, potwierdzają wydajności ich stad 7,5 - 8,5 tys. litrów mleka, przy średnim zużyciu pasz treściwych. Warto więc iść w intensywne uprawy traw i lucern. Oszczędzamy w ten sposób wysokowydajnym krowom wielu problemów, o których na łamach tego czasopisma napisano już tak dużo. Decyzja o czasie cięcia musi być zaplanowana z uwzględnieniem pogody. Czasami bowiem dobrze jest poczekać kilka dni, aby zebrać materiał nie przepłukany deszczem. Od momentu cięcia materiału do uzyskania dobrej kiszonki musi obowiązywać jedna zasada: wszystko robimy szybko, bez kompromisów.

tab. 1 zachowanie się składników zielonki przeznaczonej do zakiszania wraz z jej starzeniem się

przyrost	ubytek
masy zielonej	białka ogólnego
celulozy	beta karotenu
ligniny	składników mineralnych
włókna	strawności
	poziomu energii

Szybko wysuszyć

Zacznijmy od szybkiego podsuszenia materiału. Na tym etapie zależy nam, aby roślina oddała z siebie wodę w krótkim czasie. Zachowujemy wtedy jej większą wartość odżywczą (szczególnie beta karoten) i zmniejszamy ryzyko "przemoczenia" materiału przez majowe burze. Dlatego duże znaczenie mają kosiarki z kondycjonerem do traw, który łamiąc roślinę w kilku miejscach, przyspiesza odparowanie z niej wody. Do zbioru lucern najlepsza są kosiarki z walcami powodujące miażdżenie roślin, które przyczynia się do szybszego odparowania oraz pozbycia się powietrza resztkowego z łądyg. Jak mocno podsuszać materiał, to temat na następny artykuł. Życie pokazuje, że w żywieniu krów zależy nam na pobieraniu jak największej ilości kg suchej masy z "objętościówek" - wodę mają krowy w poidle! Pragnę tylko zwrócić tu uwagę na granicę około 45 proc. s.m., ponieważ wyższe parametry sprawiają później problemy z dognieceniem i smakowitością zbyt przesuszonych sianokiszzonek. Dysponując w gospodarstwie wydajnymi przetrząsarkami i zgrabiarkami można uzyskać dobre podsuszenie na drugi dzień, oczywiście mając za sprzymierzeńców słońce i wiatr. Z lucerną sprawa jest trudniejsza, ponieważ aby nie zostawić listków na polu, nie można nią się tak "bawić". Zostawiona spokojnie na pokosie, zachowa swoje wysokobiałkowe wartości na łądydze.

Trudne zadanie, ale wykonalne

Napełnianie silosu to druga czynność, która wymaga szybkiego tempa. Czy to ma być silos, pryzma, balot, kwadrant czy rękaw? To pytanie do indywidualnego rozważenia w każdym gospodarstwie - decydują tu wielkość stada i ekonomia. Co to znaczy szybko napełnić silos? Dla wielu hodowców, z którymi współpracuję, oznacza to trudne, choć realne zadanie.

Dogniatanie kołami wagonowymi

Abyśmy mieli dobrze ugnieciony materiał w silosie, trzeba dobrać odpowiednią liczbę dowozu, sprzętu gniotącego po korekcie na odległość stanowiska z trawą. Powszechnie wiadomo, że najlepszy nacisk jednostkowy na silosie mają ciągniki kołowe. Dobrym sposobem jest dodatkowe dociążenie go na tył i przód. Całkiem nowym urządzeniem, które tu doskonale pomaga są koła wagonowe, zamocowane na podnośniku ciągnika. W gospodarstwie Urbanowice na Opolszczyźnie, zootechnik Kazimierz Dominik i kierownik gospodarstwa Andrzej Marek, sami wykonali takie urządzenie, kupując jedynie koła wagonowe na osi z łożyskami (patrz zdjęcie obok).

Ramę profilowaną wykonali we własnym zakresie. Koszt całkowity tego dogniatacza wyniósł ok. 7 tys zł. Moi znajomi dostosowali siedem kół wagonowych do rozstawu osi swojego ciągnika i jego mocy. Całkowita waga tego urządzenia to blisko 3 tony. Będąc bezpośrednio przy formowaniu silosu, zauważyłem, że:

- Ciągnik ograniczył jeżdżenie po silosie, ponieważ po jednym przejeździe dogniatał na dużej szerokości.
- Pod takim naciskiem jednostkowym kół wagonowych, które luźno toczą się na osi w przód i tył, materiał zostaje praktycznie sprasowany. Silosy były zdecydowanie niższe niż rok wcześniej przy takim samym plonie masy z pola. Po odkryciu gotowej już kiszonki nie było zepsutej górnej warstwy do odrzucenia.

Świadczy to o dokładnym dognieceniu i szybkim przykryciu silosu folią wraz z oponami (jedna przy drugiej). Ta ostatnia czynność na silosie też musi być wykonywana szybko, aby materiał podsuszony nie podniósł się "jak pierzyna" - zaciągając powietrze w górne warstwy. Ta warstwa musi być później odrzucona. Podsumowując te praktyczne rozważania akcji kiszenia, należałoby powiedzieć: to jak wychodzi kalkulacja produkcji mleka, zależy przede wszystkim od jakości pasz objętościowych.

Pamiętajmy również, że:

- Ważna jest optymalna długość pociętego materiału na silosie, aby nie zaburzało to struktury TMR i dało się dobrze dognieść. Najczęściej jest to 10-20 cm.
- Zwożąc szybko materiał do silosu zwracajmy uwagę, czy nie stoją przyczepy w kolejce, bo wtedy trudno o dogniecioną bez powietrza kiszonkę. ■